

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

מגלים אחריות

בשדות קבוצת שילר ובמזכרת-בתיא

"זה לא מספיק שאנחנו עושים כמיטב יכולתנו, לפעמים עלינו לעשות את מה שנדרש"
(וינסטון צ'רצ'יל)

מזכרת-בתיא, מתוך: [ויקיפדיה](#)

היש"מ מותאם לסדנת "אחריותנו על הארץ"

מאת: קרן כהן

עריכה: רונית בין

עריכה לשונית: אפרת חבה

עיבוד: אלי שיש

תשע"ג 2013

רח' הנביאים 30, 2 בניין ארלדן ירושלים, 91911, טל': 02-5603190/1, פקס': 02-5602054
inbalba@education.gov – אגף של"ח וידה"א

קובץ זה מכיל קישורים גם לאתרים חיצוניים שאינם אתרי משרד החינוך.
תוכן אתרים אלו, לרבות הפרסומות הכלולות בו, הינו באחריות בעלי האתרים ואינו באחריות משרד החינוך.

מגלים אחריות

בשדות קבוצת שילר ובמזכרת-בתיא

"זה לא מספיק שאנחנו עושים כמיטב יכולתנו, לפעמים עלינו לעשות את מה שנדרש"
(וינסטון צ'רצ'יל)

מהי אחריות? מה משמעותה של קבלת אחריות? ביחס לאילו דברים אנחנו רק "מרגישים תחושת אחריות", ובאילו מצבים אנו "מקבלים על עצמנו אחריות" בפועל? שאלות אלו הן שאלות כבדות משקל, הנוגעות לכל פן בחיינו.

חויית הביקור ב"לקט ישראל" אשר בשדות קבוצת שילר וחויית העשייה במקום הן דוגמה לביטוי מעשי משמעותי של אחריות חברתית.

מימי ראשית המושבה [מזכרת-בתיא](#), היא משמשת דוגמה לגילויי אחריות במצבים שונים: במייסדיה – שלא הרפו את אחיזתם במקום חרף הקשיים, בדמויות מפתח שנרתמו לסייע, ובסיפורה המיוחד של משפחת שמיר. כל אלו הם ביטוי לקבלת אחריות. אחריות שמשמעותה: חלוציות, הקרבה, מסירות. העבר וההווה של המושבה הם המעצבים את דרך ההתבוננות על מצבים שונים ואת הבחירה בביטוי מעשי של קבלת אחריות גם בעתיד.

חבל ארץ: [מישור החוף הדרומי](#)

משך זמן היש"מ: כ-4 שעות (ללא נסיעה).

אורך מסלול ההליכה: 3 ק"מ.

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9 – מבואות ירושלים, ומפה של מזכרת-בתיא (מצורפת).

נקודת התחלה: "הגבעה בברנר", בתוך קיבוץ גבעת-ברנר – נ"צ 18187/64150, ולאחר מכן שדה המתנדבים של "לקט ישראל", מול הכניסה לקבוצת שילר (גן-שלמה) – נ"צ 18121/64272.

נקודת סיום: מוזיאון המושבה במזכרת-בתיא – נ"צ 18485/64020, שדי רוטשילד 40.

עונה מומלצת להמחשת תכני הסדנה: כל השנה – מלבד ימים גשומים. הפעילות בקטיף מתקיימת כל השנה.

מגבלות: אין לאכול בשטח הקטיף, יש לעצור בדרך לארוחת בוקר (הצעה: ב"הגבעה בברנר"). אפשר למלא מים בחניון המתנדבים של "לקט ישראל" ובמוזיאון מזכרת-בתיא. בימים חמים במיוחד, יש להקפיד על חבישת כובעים ועל שתייה מרובה כיוון שאין צל בשדה. בגשם, הקטיף מבוטל. הפעילות במוזיאון אפשרית בכל מזג אוויר, וכנ"ל הסיור במזכרת-בתיא.

דגשי בטיחות: הקפדה על חבישת כובעים ועל שתייה מרובה בעת הקטיף.

הקפדה על כללי חציית כבישים בסיור העירוני במזכרת-בתיא.

דרגת קושי: קל. בר-נגישות בחלק השני של הסיור במזכרת-בתיא.

אתרים בתשלום: [מוזיאון המושבה](#) ע"ש ערן שמיר במזכרת-בתיא.

הקטיף עבור ארגון "לקט ישראל" הוא חינם, אך נדרש תיאום מראש ב-[פרטי התקשרות](#).

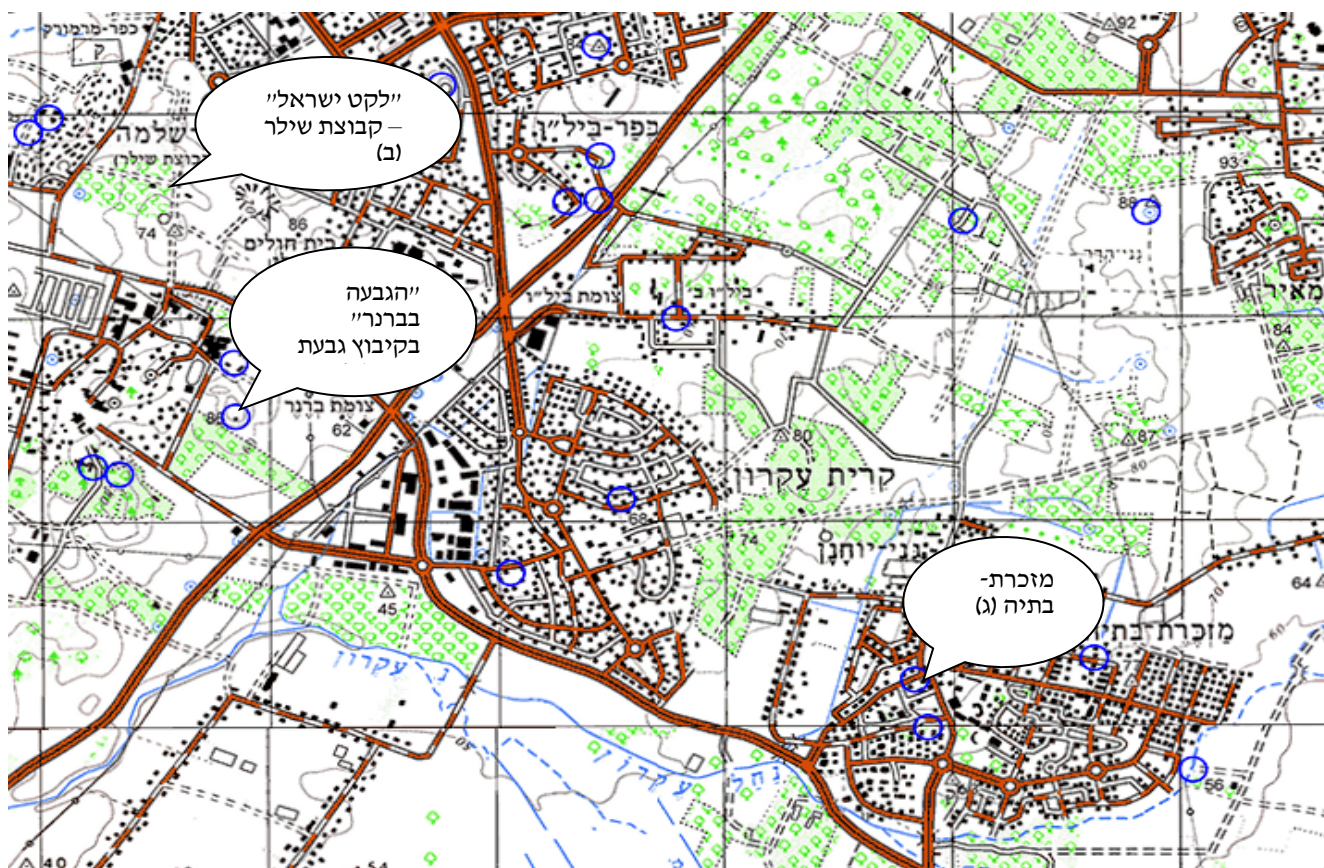
1. [תיאור מסלול](#)
2. [מפות היש"מ](#)
3. [תיאור האתרים שבמסלול](#)
4. [מהלך הפעילות ביש"מ](#)
5. המחשות ואמצעי עזר לניהול היש"מ:
 - 1) [פעילויות ומשימות](#)
 - 2) [סולם אכפתיות](#)
 - 3) ["לקט ישראל" – שיח מסכם](#)
 - 4) [המרוץ למיליון במזכרת-בתיה](#)
 - 5) [מפת ניווט במזכרת-בתיה](#)
 - 6) [תשובון למורה](#)
 - 7) [ערן שמיר ז"ל – קורות חייו](#)
 - 8) [דמויות בתמונות](#)
 - 9) [מעגל של"ח – במעגלי האחריות](#)
- מהו מעגל של"ח
6. [תנ"ך: רות ב, א-יז](#)
7. [ביבליוגרפיה מומלצת](#)
8. [קישורים אינטרנטיים נוספים](#)

תיאור המסלול

הסיור מתחיל ב"גבעה בברנר" (הגעה מתוך הקיבוץ), פינת חמד בחורשה בקיבוץ שבה תצפית על האזור (א), לאחר מכן נערך קטיף התנדבותי בשדות שמול קבוצת שילר (ב). המשך היש"מ במזכרת-בתיא: סיור עירוני וביקור במוזיאון המושבה (ג). הניווט במזכרת-בתיא מתחיל ב"גן הברון" (1) ונמשך ברחובותיה של המושבה, בין אתריה: באר האנטליה (2), רחוב דב שמיר (3), ה"קזרמות" (4), בית הכנסת הגדול (5). המסלול מסתיים במוזיאון מזכרת-בתיא (6).

מפות היש"מ

מתוך: אתר "עמוד ענן"

תיאור האתרים שבמסלול

"גן הברון" (1) רח' הגורן פינת נתיב השיירות: הגן המכונה כיום "גן הברון" הוקם בשנות ה-80 (של המאה ה-20) כדי לשחזר את המטע הניסיוני של פקידי הברון מסוף המאה ה-19, שגם אותו כינו אז במושבה "גן הברון". בסמוך לגן נמצאת **"כיכר המשוריין"** שהוקמה לפני קרוב לעשרים שנה, כדי להזכיר את היות מזכרת בתיה, במלחמת העצמאות, בנתיב השיירות לירושלים הנצורה (גם רחוב נתיב-השיירות מציין זאת בשמו). לפני שהפך המקום לכיכר, היה כאן קטע דרך משופעת שהמשוריין "עולה" בה, וחורשת האורנים הקטנה שהדרך נבלעת בה, דימו באופן סמלי את הדרך לירושלים.

באר האנטיליה (2), רחוב המייסדים: שתי בארות היו במקום זה, הראשונה נחפרה בשנת 1884. עומקה היה כשלושים מטר, והיו בה מי תהום מתוקים. מים אלו שימשו את המייסדים לשלל עבודותיהם בבית ולעבודות החקלאות הקטנות שיזמו בשטחי מזכרת-בתיה. ברכת האנטיליה המקורית הייתה עשויה עץ בלבד, ללא חיזוקי מתכת כפי שיש בשחזור. שאיבת המים נעשתה באמצעות בהמות שנרתמו לגליל עץ שסובב את משאבת המים שמעל הבאר. לאחר שנים מספר, נחפרה בסמוך באר נוספת, זאת בעקבות גידול הביקוש למים במושבה שגדלה (המשך: **היסטוריה על המפה**).

רחוב דב שמיר (3): הרחוב קרוי על שמו של דב שמיר. משפחת שמיר שכלה את אבי המשפחה דב בתאונה במהלך השירות הצבאי, ואת הבן **ערן** בלבנון.

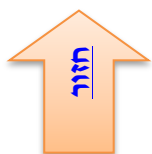
"קזרמות" (4): בכינוי זה כונו ארבעת הבתים הראשונים שבנו מייסדי המושבה מזכרת-בתיה בשנת 1884. משמעות הכינוי היא "קסרקטין" – כלומר: מבנה צבאי למגורי חיילים. ארבעת הבתים הראשונים כונו כך משום הצורה המיוחדת שבה נבנו: בתים דו-קומתיים, בנויים באבני כורכר קשה, כל בית הוא רצף של ארבע או חמש יחידות משפחתיות הצמודות זו לזו. עם השנים, הורחבה קומת הקרקע של הבתים, ואחר כך הוספו גם רפתות.

בית הכנסת הגדול (5), רח' מוהוליבר 1, כיכר "זרחי מילר": בית הכנסת המפואר שניצב במרכז המושבה הוא אחד המבנים היפים בה.

בית הכנסת נבנה בתרומת הברון רוטשילד, ונחנך ב-1927 (תרפ"ז). את הבניין תכנן האדריכל פנחס היט. סגנון הבניין הוא אקלקטי (אוסף של סגנונות בנייה). צורתו החיצונית – הצריחים והגג המשופע – מזכירה את המצודות באירופה. בחזית הבניין משולבים קישוטים מהמסורת היהודית: מנורה, לוחות הברית וחנוכייה על הגג. לבית הכנסת תפקיד חשוב בחיי המושבה כמרכז דתי וחברתי, ואף היה לו חלק

בענייני הביטחון: מאחורי ארון הקודש ובחלל הבמה המרכזית, היו "סליקים", מחבוא לנשק בלתי-חוקי, של ה"הגנה", וכן שימש בית הכנסת גם כבית חולים שדה – בעיקר לפצועים בקרבות לטרון.

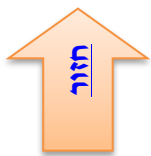
מוזיאון מזכרת-בתיה ע"ש ערן שמיר (6), שדרות רוטשילד: המוזיאון, שנחנך בשנת 1987, נמצא באחד הבתים הישנים ביותר במושבה. המוזיאון מספר את סיפור ראשית המושבה בעזרת תמונות, חפצים ותעודות, תצוגת חדר מגורים כפי שהיה בראשית המאה ה-20, תצוגה על הלימוד בבית הספר ועל בית הכנסת הראשון, ותצוגה של חדר הביטחון על מתקניו.

מהלך הפעילות ביש"מ

סדר	מיקום הפעילות	נושא הפעילות	תיאור הפעילות	דגש מיוחד	הערות	זמן	ציוד מיוחד
1	"הגבעה בברנר" (א)	1. ארוחת בוקר 2. פעילות בוקר טוב 3. הצגת נושא היש"מ 4. "סולם אכפתיות"	משימת חוליה, פעילות בוקר מה מצפה לנו היום? קישור היש"מ לסדנה והצגת המסלול היגדים שעל פיהם התלמידים מסתדרים בהתאם למדד האכפתיות שלהם <u>סולם אכפתיות (2)</u>	בשיעור הכנה החוליות מקבלות משימות להעביר לחצי הכיתה שלהם ביש"מ <u>פעילויות ומשימות (1)</u>	פינת חמד בחורשה בקיבוץ גבעת ברנר שבה תצפית על האזור.	30 דקי'	<u>סולם אכפתיות (2)</u>
2	"לקט ישראל" קבוצת שילר (ב)	1. התנדבות בקטיף 2. שיח מסכם	מפגש עם רכז המתנדבים המסביר על הארגון ועל מטרתו ויציאה לקטיף שאלות מנחות לדיון בעקבות הפעילות	חלון הזמן שעומד לרשותנו בשדה הוא שתיים (8.00-10.00, 10.00-12.00) ברוטו (כולל ההגעה, ההליכה לשדה, ההסבר וההליכה חזרה לחניון).	אין להכניס אוכל לשטח השדה! מותר לאכול מן הפירות שקוטפים. בחניון יש ברז שבו אפשר לשטוף ידיים לאחר הקטיף.	90 דקי'	אם יש תלמידים שלא רוצים ללכד את הידיים, אפשר להמליץ להביא כפפות עבודה. <u>"לקט ישראל" – שיח מסכם (3)</u>
3	מזכרת- בתיא (ג) ל"גן הברון" במזכרת- בתיא (1)	המרוץ למיליון – ניווט עירוני עצמאי במושבה באמצעות משימות (6-1)	מחלקים לחוליות מידע התחלתי, מפה וכתב חידה, ומשלחים אותן. רחוב דב שמיר (3) – סיפורה המיוחד של משפחת שמיר, המשקף את הדילמה בין ערך האחריות הלאומית לערך החיים. מתחם ה"קזרמות" (4) – תנאי החיים של ראשוני המתיישבים, שלקחו אחריות על גורלם ועלו לארץ ישראל למרות הקשיים הרבים שזימנו להם המגורים במושבה החדשה. בית הכנסת (5) – אורחות חיי התושבים, התודעות לרב מוהוליבר שפעל רבות, בשיתוף עם הברון רוטשילד, למען מזכרת-בתיא.	התלמידים עוברים בארבע תחנות: באר האנטליה (2) – הפעלת מנגנון הבאר והבנת הקושי באספקת המים בימיה הראשונים של המושבה. רחוב דב שמיר (3) – סיפורה המיוחד של משפחת שמיר, המשקף את הדילמה בין ערך האחריות הלאומית לערך החיים. מתחם ה"קזרמות" (4) – תנאי החיים של ראשוני המתיישבים, שלקחו אחריות על גורלם ועלו לארץ ישראל למרות הקשיים הרבים שזימנו להם המגורים במושבה החדשה. בית הכנסת (5) – אורחות חיי התושבים, התודעות לרב מוהוליבר שפעל רבות, בשיתוף עם הברון רוטשילד, למען מזכרת-בתיא.	צריך לתאם עם המוזיאון את פתיחת ה"קזרמות" לביקור התלמידים ושיהיה אדם בבאר האנטליה להפעלתה. הוראות בטיחות לתלמידים על ניווט עירוני, על חציית כבישים, על שעת כינוס ועל מקום הכינוס.	90 דקי'	<u>המרוץ למיליון במזכרת-בתיא (4)</u> דפי משימות לתחנות השונות <u>מפות ניווט במזכרת-בתיא (5)</u> סדר המספרים שונה מחוליה לחוליה.

			כינוס כל החוליות במוזיאון המושבה (6).				
	30 דק'	אפשר לשבת בשטח שמאחורי המוזיאון או בגן שליד הבאר אנטיליה.	אפשר וכדאי להתייחס לדילמה של משפחת שמיר.	מעגל שלי"ח (9) בנושא גילוי אחריות	מעגל שלי"ח וסיכום היש"מ	פרגולה מאחורי מוזיאון המושבה (6)	4

פעילויות ומשימות (1)

משימות הכנה לחוליות לפעילות ביש"מ

כיוון שהכיתה מחולקת לשתי קבוצות, המשימות של חוליות 1-3 זהות למשימות של חוליות 4-6, כך שכל חוליה מעבירה את המשימה לחצי כיתה שאתה ביש"מ. (רק בקטיף, כל הכיתה יחד).

משימת חוליה מס' 1

עליכם להכין פעילות בוקר מעוררת, שאותה תעבירו לקבוצתכם אחרי ארוחת הבוקר. אורך הפעילות: כ-10 דק'. מטרת הפעילות: גיבוש, היכרות בין חברי הקבוצה, התעוררות והוצאת מרץ. בהצלחה!!

משימת חוליה מס' 4

עליכם להכין פעילות בוקר מעוררת, שאותה תעבירו לקבוצתכם אחרי ארוחת הבוקר. אורך הפעילות: כ-10 דק'. מטרת הפעילות: גיבוש, היכרות בין חברי הקבוצה, התעוררות והוצאת מרץ. בהצלחה!!

משימת חוליה מס' 2

עליכם להכין חידונים ומשחקי דרך תחרותיים להפעלת התלמידים באוטובוס בסוף היום. באפשרותכם להעניק נקודות בונוס לחוליות שישתתפו במשחקים. כדאי שתסתכלו על היישובים שנעבור לידם בדרך (ניסע בכביש 431) ושתשלבו אותם בחידות. בהצלחה!!

משימת חוליה מס' 5

עליכם להכין חידונים ומשחקי דרך תחרותיים להפעלת התלמידים באוטובוס בסוף היום. באפשרותכם להעניק נקודות בונוס לחוליות שישתתפו במשחקים. כדאי שתסתכלו על היישובים שנעבור לידם בדרך (ניסע בכביש 431) ושתשלבו אותם בחידות. בהצלחה!!

משימת חוליה מס' 3 ו-6

לשיקול דעת המורה: הכנת צ'ופרים לתלמידים, ארגון מוזיקה לנסיעה, ארגון ארוחת בוקר משותפת וכד'.

סולם אכפתיות (2)

שלב א': מעמידים את המשתתפים בשורה ומקריאים היגדים. משתתף שמזדהה עם ההיגד צועד צעד אחד קדימה. בשלב זה ההיגדים מתחילים במילים: **"אכפת לי מ..."**. בסיום הפעילות בשלב זה, המשתתפים מסמנים את המקום שאליו הגיעו וחוזרים לנקודת ההתחלה.

שלב ב': מקריאים את אותם היגדים, אלא שבשלב זה הם המתחילים במילים: **"האם אי פעם עשיתי משהו למען..."**. משתתף שההיגד נכון לגביו צועד צעד אחד קדימה.

היגדים

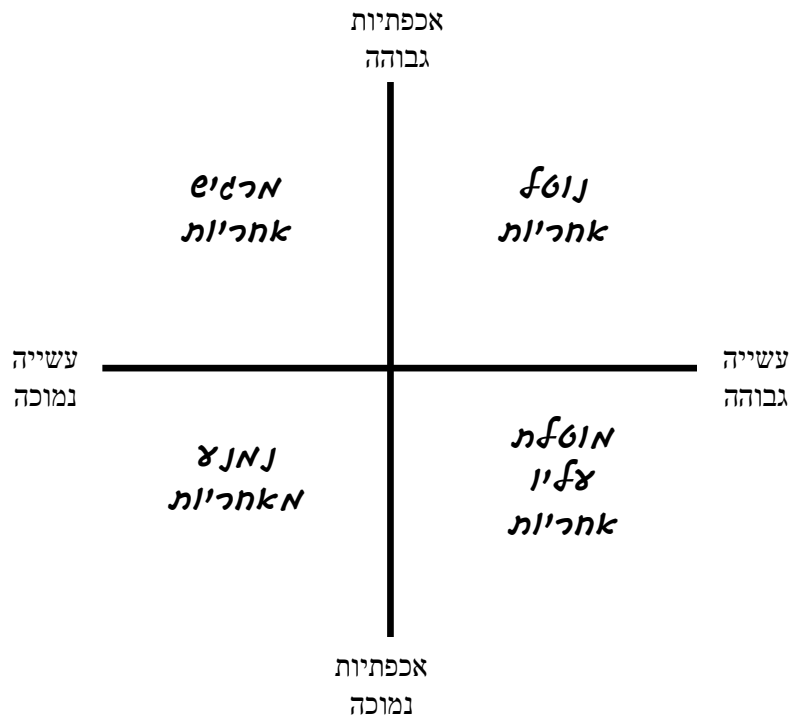
1. התעללות בבעלי חיים.
2. החור באוזון.
3. תהליך השלום עם הפלשתינאים.
4. מחזור (שאנשים אינם ממחזרים).
5. זה שאנשים לידי מתנהגים בבריונות זה לזה.
6. זה שיש אנשים עניים.
7. זה שהמדינה שלנו מלוכלכת.
8. זה שהכנרת מתייבשת ושאין לנו מים.
9. חוסר השוויון בנטל בין דתיים לחילוניים.
10. אורח חיים בריא.

סיכום המשימה – דיון

- א. בודקים היכן עומדים רוב חברי הקבוצה.
- ב. שואלים כל אחד מה הפער בין המקום שבו עמד בסוף שלב א' לבין המקום שבו הוא עומד בסוף שלב ב'.
- ג. מבררים מה גורם לפער הזה.
- ד. שואלים את המשתתפים אם אכפת להם מהפער הזה, אם היו רוצים שהוא יצטמצם, אם זה הגיוני לדעתם להגיע לאותו מקום בסוף שלב א' ובסוף שלב ב', ומבקשים מהם לנמק.
- ה. שואלים את המשתתפים מה לדעתם ההבדל בין "מרגיש אחריות" ל-"מקבל על עצמו אחריות".

דגשים למורה

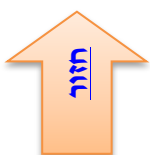
- לקראת הפעילות של יום זה, כדאי להזכיר את גרף ארבעת מצבי האחריות "מתוך סדנת אחריותנו על הארץ" "אכפתיות מול עשייה בנושאים שונים סביבנו".

מתוך האינטראקציה בין רצף האכפתיות לרצף העשייה, עולים ארבעה מצבים מוגדרים:

- מרגיש אחריות: גילוי אכפתיות שאינו בהכרח כרוך בעשייה, לדוגמה: "כל ישראל ערבים זה לזה".
 - נמנע מאחריות: צירוף של אי-אכפתיות ואי-עשייה.
 - מוטלת עליו אחריות: עושה כי זה תפקידו.
 - נוטל אחריות: עושה מתוך אכפתיות.
- כל אחד מהמצבים המוגדרים יכול להתבטא ברמה נמוכה: סמוכה למפגש הצירים, או ברמה גבוהה: מרוחקת ממפגש הצירים.

- בשלב זה, אין להתעמק בתשובות לשאלות שעלו בדיון, כדאי לחזור אל הדברים במעגל השל"ח, בסוף היום.
- קישור המשחק לפעילות שתתקיים במהלך היום: היום נתחיל לצמצם את הפער, הצעד הראשון בכיוון זה הוא תרומה לנזקקים – הסבר על פעילות "[לקט ישראל](#)".

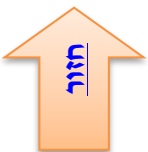

”לקט ישראל” – שיח מסכם (3)

שאלות לשיחה

1. מה הרגשתם במהלך העבודה ב”לקט ישראל”?
2. איזו חשיבות אתם רואים בעבודתכם כאן?
3. באילו קשיים נתקלתם בעבודתכם כאן? מה גרם לקושי?
4. מה למדתם על עצמכם במהלך העבודה?
5. באילו תחומים היית מעוניין לתרום לחברה?
6. המורה יסיים את השיח בסיפור על רות המואבייה שלקטה שיבולים בשדות של בועז. דרך הסיפור המקראי, ימחיש המורה את חשיבות העזרה לנזקקים, את חשיבות השמירה על כבודם ואת ערך הנתינה.

[רות ב, א-יז](#)

המרוץ למיליון במזכרת-בתיה (4)

הערה למורה: במפת הניווט במזכרת-בתיה (5), יש לשבץ את מספרי התחנות כך שסדר התחנות יהיה שונה לכל חוליה.

”גן הברון”

ברוכים הבאים למרוץ למיליון במזכרת-בתיה

לרשותכם מפה שבה סימון מיקום התחנות שאליהן עליכם להגיע לפי סדר המספרים. בכל תחנה, עליכם למלא את המשימה השייכת לאותה תחנה. על השאלות תוכלו לענות לפי דברים שתראו בשטח או בעזרת האינטרנט (מותר להשתמש בסמרטפונים!) עם סיום כל המשימות, חפשו את המורה בנקודה 6!

משימה לרחוב דב שמיר

שאלו את העוברים והשבים אם הם יודעים מיהו דב שמיר שעל שמו קרוי הרחוב, ואם הם יודעים את שם בנו. לאחר שתגלו את השם של בנו, חפשו עליו מידע ב”גוגל”. כתבו כאן בקצרה את סיפורה המיוחד של משפחת שמיר.

משימה לבאר אנטיליה

גשו אל הבאר, מחכה לכם שם איש נחמד מהמוזיאון שיראה לכם כיצד להפעיל אותה. כתבו: לאן זורמים המים מהבאר? חשבו: למה שמשו המים שנשאבו מהבאר בתקופת העלייה הראשונה?

משימה לכיכר ”זרחי מילר”

1. איזה מבנה בולט עומד ליד הכיכר? למה הוא שימש? באיזו תקופה?
2. מהי הכתובת המדויקת של המבנה? מיהו האדם שעל שמו נקרא רחוב זה?
3. מדוע הרחוב נקרא על שמו? מה היה תפקידו במזכרת-בתיה?

משימה במתחם ה”קזרמות”

קראו את השלט שליד ”קזרמת לוי” – קראו למה שימש המבנה במקור ומי גר במבנה עם משפחות החלוצים. _____
הסתובבו בין ה”קזרמות” השונות וכתבו למה כל אחת מהן שימשה. _____
הפעילו את המכשירים בנפחייה בעזרת עובד המוזיאון שמחכה לכם שם. איזה מכשיר הפעלתם ולמה הוא משמש? _____

משימה במוזיאון המושבה

היכנסו למוזיאון, והציגו את עצמכם כתלמידי בית ספר _____.
היכנסו לקומת הקרקע והגיעו לקיר המייסדים. כמה אנשים ייסדו את המושבה? _____

באיזו שנה? _____ לאיזו עלייה הם השתייכו? _____

אחד מהמייסדים נקרא פרס חיים-משה – מצאו את תמונתו.

הקישו את שמו המלא ב"גוגל" וכנסו לקישור הראשון שמופיע. קראו על דמותו.

מה יעץ הרופא לפרס כשהגיע לארץ ישראל? _____

הסבירו מדוע סרב להצעת הרופא. _____

כיצד, לדעתכם, הושפעה קבוצת המייסדים מהחלטתו של פרס?

ערכו הצבעה בחוליה שלכם. כמה מכם היו נוהגים כמו פרס וכמה היו עושים ההפך?

עלו לקומה השנייה של המוזיאון והסתובבו בין המוצגים השונים שבקומה זו.

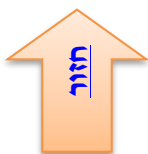
מצאו את המכשיר ששימש לכיבוס בגדי המייסדים. צלמו אותו ותארו בכתב את תהליך ניקוי הכביסה בעזרתו.

מצאו את המכשיר ששימש לשמיעת חדשות היום. צלמו אותו וכתבו כיצד שונה דרך ההתעדכנות

בחדשות כיום לעומת דרך ההתעדכנות בתקופת המייסדים?

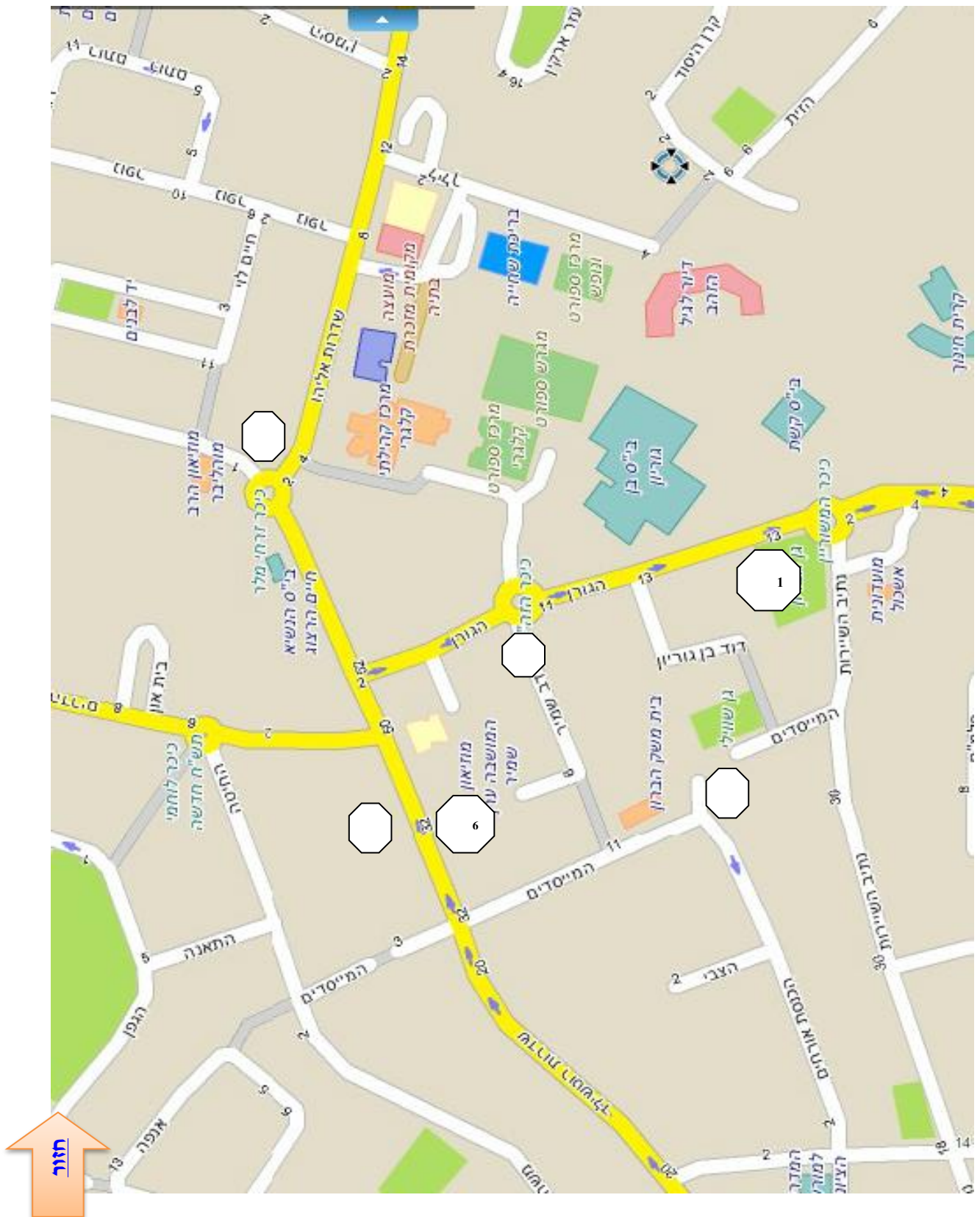
חפשו עוד שני מכשירים הממחישים את קושי החיים אז לעומת היום, צלמו אותם והסבירו את סיבת

בחירתכם בהם!

מפת ניווט במזכרת-בתיא (5)

לחלוקה לתלמידים. יש לכתוב לכל חוליה את מספרי התחנות בסדר שונה (למעט נקודת ההתחלה [1] ונקודת הסיום [6]).

תשובון למורה (6)

משימה לרחוב דב שמיר

דב שמיר, תושב מזכרת-בתייה, נהרג בשנת 1977 בתאונה בעת פעילות מבצעית. הרחוב שבו גרה משפחתו נקרא על שמו. בנו ערן נהרג בפעילות בלבנון בשנת 1997. סיפורה המיוחד של המשפחה משמש דוגמה לקבלת אחריות לאומית ולמסירות למדינת ישראל בשני דורות במשפחה אחת.

באר אנטיליה

המים זורמים לתוך ברכה גדולה שליד הבאר. מים אלו שימשו לשתייה, לרחצה ולהשקיית השדות והבהמות.

כיכר "זרחי מילר"

בכיכר עומד בית הכנסת הגדול של המושבה, מבנה שימור, ששימש את החלוצים בתקופת העלייה הראשונה. הרחוב שיוצא מהכיכר הוא רחוב מוהליבר – על שם הרב שמואל מוהליבר. הרב מוהליבר עמל עם הברון רוטשילד על הקמת המושבה, כפי שניתן לקרוא בקיטור זה.

ה"קזרמות"

ה"קזרמות" שימשו במקור רפתות, ובגלל קושי בהשגת אישור למגורים מהעות'מנים, התקינו ברפתות קומה עליונה שבה גרו משפחות המתיישבים. במתחם "קזרמות" מספר, הגדולות ביניהן שימשו לרפת ולנפחיה.

מוזיאון המושבה

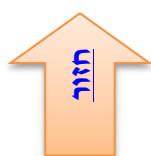
קיר המייסדים

1. את המושבה ייסדו אחד-עשר איכרים, במוזיאון יש תמונות של שמונה-עשר איש. השנה היא 1882, תקופת העלייה הראשונה.
2. פרס חיים-משה היה מראשוני המתיישבים. הוא חלה אנושות, אך בניגוד לעצת רופאו שייעץ לו לחזור לרוסיה פן ימות, הוא החליט להישאר בארץ מתוך תחושת אחריות לחבריו לקבוצה ולמורל שלהם שייפגע אם יעזוב את הקבוצה.

- הכיבוס נעשה באותה תקופה באמצעות לוח פח מפוספס, שעליו שפשו את הכביסה להוצאת הלכלוך.
- שמיעת חדשות היום נעשתה ברדיו הישן, שאותו היו מפעילים על-ידי סיבוב מנואלה.
- מכשירים נוספים: ארון לקרח, מכונת תפירה גדולה ועוד.

ערן שמיר ז"ל – קורות חייו (7)

ערן נולד בי"ב בחשוון ה'תשל"ה (28.10.1974) להוריו הדסי ודובי, אח לדקלה ולאלישע. באותה תקופה, בנתה המשפחה את ביתה במזכרת-בתיה. כשנתיים לאחר לידתו, בר"ח אייר ה'תשל"ז, נפל אביו, סגן מפקד גדוד נ"ט בצנחנים, בתאונת אימונים, והמותיר אחריו משפחה קטנה, כואבת, אך מלוכדת. ערן, הבן הצעיר, הקריין בילדותו מזג טוב, וכך מילא את הבית בשפע חום ואהבה, בשמחת חיים ובאושר רב. (המשך באתר "[סיירת הצנחנים](#)").

הברון רוטשילד

מתוך: [ויקיפדיה](#)

הרב מוהליבר

מתוך : [ויקיפדיה](#)

דב שמיר

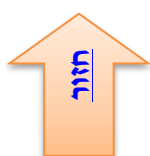

מתוך: [יזכור](#), אתר ההנצחה לחללי מערכות ישראל

ערן שמיר

מתוך: [יזכור](#), אתר ההנצחה לחללי מערכות ישראל

מעגל של"ח – במעגלי אחריות (9)

מהו מעגל של"ח

דיון במסר הערכי

המסר הערכי: אחריות כאורח חיים הכרחית לשמירת השדה, הלאום והחברה במדינת ישראל ולקידומם.

כללי השיחה

- א. שיחה במעגל.
- ב. דיבור ברשות.
- ג. משפט קצר.
- ד. הקשבה.
- ה. תגובה עניינית ולא שיפוטית.

שאלות מנחות

1. מה למדנו היום שהיה חדש עבורך?
2. כיצד באים לידי ביטוי ערך האחריות והמוכנות לקבל אחריות בנושאים שאליהם נחשפנו היום? (יש לכוון לגילויי אחריות בתחום השדה, הלאום והחברה).
3. איזה סיפור מעשה הרשים אותך במיוחד ומדוע? (יש לאפשר מגוון תשובות על מנת שלא יציינו רק את הדוגמה של משפחת שמיר).
4. מהו הקשר בין חלקו הראשון של היום (ב"לקט ישראל" שבשדות קבוצת שילר) לחלקו השני (במזכרת-בתיא)? נמקו.
5. באילו תחומים כל אחד מכם מקבל על עצמו אחריות בחיים שלו? לקחנו איזו אחריות קיבלנו על עצמנו היום? מה החשיבות שבקבלת אחריות?
6. באילו תחומים קשה לי לקבל אחריות ובאילו קל לי?
7. על אילו דברים הייתי רוצה לקבל אחריות, אך איני מצליח? מדוע?

נסכם: סיפורי החלוצים שנחשפנו אליהם מראים כי קשה היה לחלוצים בעלייה הראשונה לעזוב את ארצם ולחיות במושבה הצעירה בתנאים קשים, ומכאן עולה השאלה – מדוע עשו זאת? הם קיבלו על עצמם אחריות לגורלם ולגורל העם היהודי בעצם עלייתם לארץ ובעצם ההתמודדות עם הקשיים. התבוננות זו מזמנת לנו הסתכלות על המקום שלנו במדינה היום ועל יכולתנו לקבל על עצמנו אחריות לגורלנו ולגורל עמנו. מוזיאון המושבה נקרא על שם ערן שמיר

ז"ל. עברנו ברחוב דב שמיר, הקרוי על שם אביו. סיפורה המיוחד של המשפחה הוא דוגמה לגילוי אחריות בימינו (שירות משמעותי בצה"ל).
ראינו היום שכל אחד מאתנו יכול לקבל על עצמו אחריות ולבטא את אחריותו באופן מעשי, ולא רק להרגיש אחראי. כל אחד מאתנו יכול ומסוגל להשפיע ולחולל שינוי – גם במעשה קטן וגם בגיל צעיר.

דוקא אני

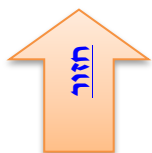
מילים: דנה שץ
לחן: דני רייכנטל

נסיים בשיר:

אם משהו יזוז פה, זה יתחיל אצלי.
אם משהו ישתנה פה, זה יקרה בגללי.
אם משהו מפריע לי, אני אומר,
כבר לא יהיה בסדר אם אני לא אתעורר.

.....

(המשך המילים באתר [שירונט](#))

ביבליוגרפיה מומלצת

- אהרונסון, רן (2004), **לכו ונלכה**, ירושלים: יד יצחק בן-צבי.
- נאור, מרדכי (2010), **ספר למזכרת – מזכרת-בתיה-עקרון, 100 השנים הראשונות**, יד יצחק בן-צבי.
- קרישק, אריה (1994), **מזכרת שבלב – סיפורה של מזכרת-בתיה**, "רשפים".

קישורים אינטרנטיים נוספים

[אתר "לקט ישראל"](#).

[אתר מזכרת-בתיה](#), ובו קישור [לאתר המוזיאון](#).

[אתר סייירת הצנחנים](#), ובו [סיפורו של ערן שמיר](#).

[החברים של אבא – קרן הצנחנים](#)

[דווקא אני](#) - ביוטיוב, שיר בביצוע מנחי ערוץ הילדים.

[מזכרת](#) - בלוג של ירח צור, תושב מזכרת-בתיה, המוקדש לכאן ולעכשיו במזכרת-בתיה.

